

רק קינן לא היה שם

מי לא היה שם בחגיגה הגדולה בצווחא עם ביטולה (שם זמני) של הצנוורה על מחנות? — מחזאים עם מבקרים שנוארי-נפשם, שחקי נים ובימאים עם מנהלי תיאטראות וקירקסיין, ציגני איגוד האמנים והאיגוד למילחמה ב... עם סתם "עמך" מן הבוהמיה, כל מי שאירעם נפסל או פסל או צינור או צנזור ויצא נשכר או לא כליכך נשכר, עם גדול ורב. נודע שאף את הח' יוסטמן, מחלוצי הצנוורה, הזמינו. אכל זה עשה בחוכמה ולא בא, ערמומי מבני שיערימו עליו יפייחנפשו. הכל בחסותו האי ריכה ובעזרתו של שרה-הפנים החדש, הרב ארי יה ררעי, ברוך השם, כמובן. שהרי הוא שיוס. מי לא היה שם? הפעם שאלה לא-דתורית. התשובה קלה: רק עמוס קינן, חלוץ המצוני רים והנפסלים, ניווק פעולות-איכה אמיתי, היחיד שוכה לכך שמחווה, חברים מספרים על נל ישו. יורד מן ציוחם (לעג הגורל: מיכמה זו עצמה, בימת צווחא) ויורד כפועל ממש, כלומר, בידי שוטרים וקציני-מיסטרטה ולא מכוחו של איזה פתשגן וכירי שליח.

האם נשמט שמו בטעות מרשימת המוזי מנים ומן הוירכין הקיבוצי המהולל? וככן, גם זה לא דווקא. שהרי רבקה גור היתה שם בערב תהיגת הביטול ואף קראה באתו מעמד מונולוג שאותו שיחקה היא עצמה בהצגה הפסולה.

כמילים אחרות: חברים מספרים — הן, אבל קינן — out! חברים מספרים כן, אבל אלתרמן. שיתפעל אף הוא מיפי ליל הקיץ התלאכיבי.

קינן כבר מנסה בכגון אלה ובתחילה אף נדמה היה שלא נפגע. אחרי הכל, מי כמותו? המרגל שיצא (שוכ וסוכ) אל הכפור. כל הפרשה כולה ראשיתה בימים פרייהים-טוריים, כלומר, ב-1972, לפני מילחמת יום-הכיפורים.

השחקן המנוח איצקו רחמימוב קרא את מחזורו של קינן, התלהב והלך איתו לצווחא. בצווחא קראו והחליטו שיש בשביל מה להסתכן. גם בימאי נמצא למחזה: דויד ברגמן, או כוכב עולה.

הימים, להוכיחכם, ימים שלפני מילחמת יום-הכיפורים.

הלכתי לקינן להעלות נשכחות.

מה זאת הצלחה. פיצוץ מוחלט. יותר אנ" שים נשארו בחוץ מאלה שהצליחו לקנות כר" טיסים ולהיכנס.

כמה פעמים הוצג?

שבוע. מיספר מאגי.

בהצגה השביעית באו השוטרים. מסך.

המלשינים הרגילים?

איש מהם לא נעדר. כל הסופרים והעיי

תונאים, כולל (אפרים) קישון. כתבו שזה נאי צה ואנטי-שמיות וחלאה. אמרו שזה פוגע בנצרות ואף אירגנו קבוצת בישופים מבית-לחם שהגישו מחאה לגולדה (מאיר, או ראש-המשלה). נדמה לי שגולדה עצמה עזרה קצת בתיומור המחאה. מה שברור הוא, שאיש מבין הבישופים הנכבדים לא ראה את ההצגה שכנגדה מחה בלהט כה רב ולא קרא את המחזה (שהופיע אחר-כך כסיפרון כרוצאת פרוזה של יוסי קריים). המשרור סאמיח אל-קאסם כתב מאמר סניגוריה בערבית, שבו יצא נגד ההשמצות וקבע שאין במחזה שום פגיעה בדת הנוצרית.

אולי יש המחזה הוא שהיטעה את הבישופים. יש לך משהו נגד ישוע? ל"י ישוע בסדר. ישוע חבר שלי. ישוע גם לא נוצרי. אני כעד ישוע. אני לא הייתי צולב אותו.

מי אמר שפגיעתה של הצנוורה היא הרעה ביותר?

ומה זה עשה לך?

זה הוציא אותי מהתיאטרון הישראלי. הנה עוד מקום שבו אינני. אני יודע מה יכולתי לעשות (הוא לא אמר "לתרום") בת-חום התיאטרון בארץ. אבל מה לעשות, אני אינני. והוזה זה. חסל. גמתי.

ואיש מידידיך, איש מבין אלה המכונים "השמאל הישראלי", לא בא לעזרתך, לא עורר אותך להמשיך, לא ריץ עם המחזה מתיאטרון לתיאטרון? "לא. אל תשכח: הם היו נגד הצנוורה. אבל לא בעדי."

כמו כערב בצווחא לפני שבועיים. ובכל זאת אני יודע שהמחזה הר-צג.

כן, אבל לא בארץ. ב-Time האמריקאי הופיע איזה מאמר על כל הפרשה. עם המאמר

מגיע יגאל תומרקין עם הרישומים הנפ-לאים שרשם עכשיו, לבקשתי, למחזה.

קינן: "אתה רוצה שיכתוב גם כמה מילים? מוטב שאתה תכתוב שגם את תומרקין לא זומינים למקומות שאליהם היה מגיע לו להיות מוזמן."

העלבון עוד צורב, מחלחל, מבעבע. פרשת צווחא פערה את הפצע מחדש. קינן יכחיש זאת, כמובן. ובעצם, למה להודות, לפני מי ולשם מה?

ועכשיו אתה שוב אורז את המיזי וודות לנסיעה ארוכה. אתה יודע לאן אתה נוסע, אבל האם אתה גם יודע לאן תחזור?

האמת היא שאין לי מושג. תכתוב שוהיה נסיעה בלתי-נמנעת מסיבות אישיות. כך נכ" ת מראש. נכתב נכוכבים.

כשתחזור, אולי לא תמצא את מקומך כאן...

הם כבר היוזו אותו מוזמן, קובע קינן בלי עצב. "פשוט הזינו לי, לכולנו את המ-קום."

איש: (מתעורר) אמא, מה זה הרעש בחוץ?

אשה: באים להרוג אותנו.

איש: למה באים להרוג אותנו?

אשה: אני לא יודעת. תמיד באים לה-רוג אותנו. לפני כמה שנים הרגו את אבא. ולפני זה הרגו את סבא. עכשיו הגיע תורנו.

איש: אבל למה הם רוצים להרוג או-תנו?

אשה: מפני שלא אוהבים אותנו.

איש: למה לא אוהבים אותנו?

אשה: מפני שאנחנו אחרים.

איש: אבל אנחנו לא אחרים. אני כמו כולם.

אשה: אתה לא כמו כולם.

איש: כולם, זה אלה שהורגים אותנו.

אנחנו שונים, כי אותנו הורגים.

הוה, שלוהו עליידי צילום של איצקו רחמי מוב מוקע על הצלב, מתוך ההצגה, נסע קינן לתיאטראות off Broadway בניו-יורק. איש עקשן הקינן הזה. נסע להוכיח את הנקודה שלו, נסע וגם הצליח.

עובדה. הציגו. הם לא ראו במחזה פגיעה בנצרות, הם, כלומר, הנוצרים. פאקט. אבל זה כבר לא היה אותו הרבר. וחוף מזה, הנזק שנגרם כבר נגרם.

איך היתה ההצגה בארץ?

קינן מעריף לרבר על המשתתפים. והוא פותח שוב באיצקו רחמימוב.

"איצקו רחמימוב היה צדיק פוליטי, חבי רתי, מוסרי. לפניו היה רק שחקן אחד בעל שיעור-קומה כשלו — (שחקן האוהל, למחה) צחובל. כמו צחובל, גם רחמימוב מסוגל היה לשחק כל תפקיד בכל הצגה שהיא: קומדיה, טראגדיה, דראמה. שחקן חסר אקצנט ורב אקי צנטים. אוטודיסקט ושחקן ענק.

גם רודי ברגמן עשה עבורה ראווה. והיתה גם רבקה גור, תגלית של ברגמן. קינן זוכר קטע אחד שלה שהיה "פשוט נפלא". או עוד לא צילמו בווידיאו כך שלא נשאר שום זכר לתפקיד הנפלא של איצקו."

קינן וסאמיח אל-קאסם צרקו, כמובן. לא היתה כאן שום חזרה כללית לקראת פרשיות פרנקו ופירלי-ישוע או סלמאן רשדי-מוחמד, תהא אשר תהא הדיעה על אלה. המחזה אמנם קובע כי צלב גדול יוצב על הבימה, צלב ועי ליו מוקע איש, כדאדם. והאיש על הצלב גם משמיע, מפעם לפעם, דברים כאונוני שאר גיי כורי העלילה, או באונוני הצופים, והוא אף מצטט פסוק אחד מוכר מן הברית החדשה ומתוודה שהוא משתוקק לרדת מעל הצלב. אבל אף לא מילה אחת של חילול הקודש או פגיעה בדמותו של האיש מצצרת או בריג-שותיהם של המאמינים בו. באמצעות דמותו של ה"איש", אשר. נראה ממש כמו ח"י, מב קש קינן לומר משהו על עולם המכין רק את השפה של "עין תחת עין".

אילו קרא האפיפיור את המחזה, היה צריך כמדומה להסכים עם המסר שלו. פאקט.

הוצאתי לו את הרסיס מהעין ואמרתיו לו אתה רואה, תראה איך אני מתנהג איתך. אתה היית מוציא לי רסיס מהעין אם הייתי בא להרוג אותך? עין תחת עין, זאת השפה שהם מבינים. כשאני רואה את השדות השוממים האלה, את האר-דמה החרוכה, כאשר אני מריח את ריח הגוויות המוטלות למעצובה, מאכל לעוף השמיים, כאשר אני רואה את החיים הצעירים האלה שנגדעו באינם —

אחריכך בא הסרקאום הקינני המר, המר והמרוע כמו אותו עולם שהפך את ישוע היהודי לישו ("ימח שמו ויזכרו") הנוצרי, ואי חריכר למין קמיע, קמיע או כובה "אמנותית" מתפרקת, גוף מחובר במסמרים אל שתי פי-סות עץ. "כל העסק מתפרק ככלל". לא. לא על ישוע מספרים כאן חבריו של ג'ימי-איוב. ואולי — גם עליו. עוד גוויה מוטלת למעצובה בעולם הדומה יותר ויותר ל"עסק מתפרק". נכון לעכשיו. ואולי: נכון עוד יותר לעכ-שיו. חברים מספרים על ישראל. כמו כל יציר-תיו של עמוס קינן.

ואז, מה היה אז?

או הלכנו לערער לבג"ץ. על חשבוננו, כמובן. עורך-דין מסויים דרש 30,000 לירות (סכום אסטרונומי בימים ההם שלפני האינ-פלאציה) והסכים לרדת ל-3,000, אם סטאז'ר שלו יעשה את זה במקומו. איך גייסתי את הכסף? שום גוף ציבורי לא עזר. אני נתתי 1000 לירות. הילל קוק נתן 1000 לירות ושייקה ויינברג נתן 1000. הכל מכיסם, כמור-כן. גם 1000 לירות היה הרבה מאוד כסף בימים ההם."

הסטאז'ר הצליח למעלה מן הצפוי ובית-הדין-הגבוה-לצדק פסק כי המחזה ראוי להצי-גה בתנאי ששמו ישונה — לפי הצעת המחבר — לי-חברים מספרים על ספרטקוס (העבד שהיה למנהיג המורדים בעריצות הרומית. עוד ארם שגוויתו הוטלה, בסופו של דבר, למעצובה בליבו של "עסק מתפרק"), ובתנאי שקינן ישמט מן המחזה ארבעה מישפטים שנראו בעיני כבוד השופטים כניבול-פה.

ואז זכית, סוף-סוף, לראות את ההי-צגה נמשכת?

ואז אף אחי, כולל כל אלה שנלחמו ככ-יכול כל השנים בצנוורה, לא מצא לנכון להעי-לות את המחזה כדמותו החדשה. וכך עד עצם היום הזה. כלומר, בית-הדין הגבוה התייר, אבל התיאטרון הנמוך פסל. פחדו להסתכן.